

Vergaderjaar 2024–2025

32 793

Preventief gezondheidsbeleid

Nr. 820

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 april 2025

In het regeerprogramma heb ik aangegeven een samenhangende effectieve preventiestrategie (hierna: preventiestrategie) op te stellen. De gezonde keuze, de makkelijke keuze maken, dat is wat ik met de voorgenomen preventiestrategie beoog. In deze brief deel ik de contouren van mijn aanpak met uw Kamer. Ik werk deze contouren de komende maanden samen met partners en partijen verder uit en betrek daarbij ook de uitkomsten van de voorjaarsbesluitvorming en het nog te sluiten aanvullend zorg- en welzijnsakkoord.

Graag ga ik over deze contouren met uw Kamer in overleg tijdens het geplande algemeen overleg over leefstijlpreventie van 24 april 2025. De inzichten uit dit debat betrek ik bij de verdere uitwerking van de preventiestrategie die ik voor het zomerreces van 2025 met uw Kamer deel.

Gezonde keuze de makkelijke keuze

De basis voor een goede gezondheid wordt al in de jeugd gelegd. Wie als kind gezonde gewoontes aanleert, heeft daar een leven lang profijt van. De meeste kinderen en jongeren vinden dat ze gezond zijn. Toch zien we trends waar we ons zorgen over maken. Veel jongeren zijn te zwaar en bewegen te weinig, vaperen of roken en brengen (te) veel tijd achter schermen door. Druggebruik lijkt onder bepaalde groepen jongeren normaal. Condoomgebruik neemt af, waardoor we vaker seksueel overdraagbare aandoeningen bij jongeren zien. Ook maken we ons zorgen over de dalende vaccinatiegraden, waardoor de kans op (ernstige) infectieziektes toeneemt. De recente uitbraken van mazelen zijn daar – helaas – een treffend voorbeeld van.

Jongeren kunnen nog niet altijd goed overzien waarom gezonde keuzes zo belangrijk zijn. Kinderen en jongeren zijn bovendien erg beïnvloedbaar door bijvoorbeeld reclames, influencers en rolmodellen, en druk van hun leeftijdsgenoten. Ouders en opvoeders spelen een grote rol in het aanleren van goede gewoontes, maar weten soms ook niet zo goed hoe.

De overheid kan hierbij helpen: niet door keuzes op te leggen waardoor de gezonde keuze de makkelijke keuze te maken. Vaak is dit nu andersom.

Ambitie gezonde generatie in 2040

De ambitie van het kabinet is en blijft een gezonde generatie in 2040. Daarmee sluiten we aan bij de ambities van het Nationaal Preventieakkoord (hierna: NPA). Maar als het gaat om kinderen en jongeren reiken mijn ambities verder. Daarom ga ik aan de slag met aanvullende afspraken voor de thema's roken, overgewicht (waaronder voeding en bewegen) en alcoholgebruik. Ook ben ik voornemens om nieuwe ambities op te stellen voor de thema's drugsgebruik, schermgebruik, gehoor-schade, seksuele gezondheid en vaccinaties.

Ik realiseer mij dat de ambitie van een gezonde generatie in 2040 groot is, terwijl er in vergelijking tot afgelopen jaren minder geld beschikbaar is (voor het grootste gedeelte door het wegvallen van tijdelijke middelen) bij zowel het Rijk, provincies als gemeenten. Daarnaast worden we geconfronteerd met andere maatschappelijke ontwikkelingen zoals arbeidsmarktkrapte waardoor de uitvoeringskracht onder druk staat. Dat betekent dat we spaarzaam om moeten gaan met de schaarse financiële middelen, realistisch in onze ambities moeten blijven, creatief te werk moeten gaan, meer moeten samenwerken en meer focus moeten aanbrengen.

Focus op jeugd

De basis voor een goede gezondheid wordt al in de jeugd gelegd. Wie als kind gezonde gewoontes aanleert, heeft daar een leven lang profijt van. In de verder uit te werken preventiestrategie zet ik daarom de omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien, zich ontwikkelen en waardoor zij worden beïnvloed centraal. Ik ga nu uit van de volgende omgevingen: 1) thuisomgeving; 2) kinderopvang en schoolomgeving; 3) supermarkten, verkoop en marketing; 4) zorgomgeving; 5) online leefomgeving; 6) vrijetijdsomgeving waaronder recreatie en dagattracties; en 7) werkomgeving. Voor elke omgeving beoog ik in te zetten op het stimuleren van de gezonde keuze, het beperken van de risicofactoren en het versterken van de beschermende factoren. De aanpak per omgeving wordt effectiever door meer samenhang te creëren in de kennis- en ondersteuningsinfrastructuur voor gezondheid, preventie en de sociale basis. Zo zorgen we ervoor dat de gezonde keuze de makkelijke keuze wordt en kinderen en jongeren zo gezond mogelijk opgroeien.

Een aantal maatregelen dat ik wil nemen is:

- we stellen heldere richtlijnen en adviezen op voor ouders/opvoeders omtrent (mentaal) gezond en verantwoord scherm- en sociale mediagebruik. In deze richtlijnen zal ook aandacht zijn voor gerichte leeftijdsadviezen.
- We zorgen ervoor dat gemeenten in omgevingen waar veel kinderen en jongeren komen, zoals rond scholen, aanvullende wettelijke maatregelen kunnen nemen tegen ongezond voedselaanbod. Gemeenten hebben nu beperkte mogelijkheden om ongezonde voedselaanbieders te weren als ze dat willen.
- We willen in elk geval met de vijf grootste supermarkten in 2025 hardere afspraken maken over een groter verkoopandeel gezonde producten (onderdeel van de Schijf van Vijf).
- We beperken de ongewenste marketing van ongezonde voedingsmiddelen gericht op kinderen met wettelijke maatregelen in 2026. Met een wetsvoorstel worden marketingtechnieken verboden die veelvuldig gebruikt worden bij kinderen of waar kinderen erg gevoelig voor zijn en hun ongewenst beïnvloeden.

- We brengen meer balans in de promotie van ongezonde en gezonde producten en leefstijl op sociale media door samen met JOGG afspraken te maken met influencers, onder andere over «een gezondheidsdisclaimer» bij de promotie van ongezonde producten dat kinderen en jongeren helpt bij het maken van de gezonde keuze.
- We gaan campagne voeren die jongeren bewust maakt van de negatieve gevolgen van illegale drugs. Deze campagne richt zich op de desastreuze gevolgen van drugshandel op de samenleving en op de gezondheidsrisico's van drugs.
- We stimuleren condoomgebruik onder jongeren en jongvolwassene met het inzetten van gerichte activiteiten.
- We maken het halen van een vaccinatie makkelijker en verbeteren de voorlichting over vaccineren, met name in wijken waar vaccinatiegraad achterblijven. Met betrokken partners breiden we de wijkgerichte aanpak verder uit. Dat houdt in: een laagdrempelig aanbod van vaccinaties in de wijk, op doelgroepen afgestemde communicatie en samenwerking met netwerkpartners en sleutelfiguren voor het bereiken van de doelgroepen die op dit moment minder goed bereikt worden. Hier maken we in 2025 extra middelen voor vrij.
- We willen verdere afspraken maken met de toonaangevende dagattracties en uitbaters van recreatieparken over:
 - het rookvrij maken van hun terreinen;
 - het verminderen van de marketing en de zichtbaarheid van alcohol;
 - de verbetering van het voedingsaanbod.

Dit is slechts een greep uit de maatregelen die we willen nemen. Op dit moment zijn we bezig met de uitwerking van alle maatregelen per omgeving. Met partijen maken we hiervoor in 2025 samenwerkingsafspraken.

Investeringsmodel voor preventie

In het Regeerprogramma is de ambitie opgenomen om een investeringsmodel voor preventie te ontwikkelen. Dat is nodig omdat het nu nog onvoldoende lukt om investeringen in preventie vooraf te relateren aan besparingen later. In mijn brief van 8 april jl. heb ik uw Kamer een overzicht gegeven van de ontwikkelingen rondom het investeringsmodel voor preventie.

Gezondheid in alle beleidsterreinen is essentieel

Het werken aan een gezonde generatie in 2040 en de preventiestrategie staan niet op zichzelf. Via verschillende – gedeeltelijk nog op te stellen – beleidsagenda's, akkoorden en programma's werken we aan de ambitie van een gezonde generatie in 2040. Dit betreft onder meer het Integraal Zorgakkoord, de Hervormingsagenda Jeugd, Het Gezond en Actief Leven Akkoord, het aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord, de najaarsbrief 2025 Sport en Bewegen over onder meer het Sportakkoord, het actieprogramma Mentale gezondheid en GGZ, de Kamerbrief drugsbeleid voorjaar 2025 en het Actieplan tegen vapes. Ook de bescherming van burgers tegen kansspel gerelateerde schade draagt bij aan onze ambities. Daarnaast hangen veel gezondheidsproblemen en gezondheidsachterstanden samen met andere maatschappelijke achterstanden die elkaar versterken, zoals schulden, armoede, en een onzekere werksituatie. Ook een ongezonde leefomgeving, zoals de kwaliteit van de lucht die we inademen speelt hierbij een rol. Al met al wordt gezondheid beïnvloed door een ingewikkeld samenspel van verschillende factoren. In het regeerprogramma is opgenomen dat afspraken worden gemaakt over hoe beleid op andere terreinen de gezondheid kan bevorderen, zoals beleid rond een goede luchtkwaliteit, effectieve schuldhulpverlening en de

aanpak van schimmelwoningen. Met de beleidsagenda «Gezondheid in alle beleidsterreinen» geeft het kabinet hier de eerste invulling aan en richt het zich naast zorg ook op bestaanszekerheid, de fysieke omgeving en gezondheidsverschillen.

Uitwerking van de preventiestrategie

Ik streef ernaar om in de preventiestrategie voor elke omgeving concrete en meetbare doelen te formuleren voor in ieder geval 2025 en 2026, die worden ondersteund met concrete acties. Ik werk dit de komende maanden verder uit met gemeenten en andere partners en partijen. Ook betrek ik in de verdere uitwerking van de omgevingen en maatregelen het perspectief van onder andere de jeugd, ouders en de Nationaal Rapporteur Verslavingen. Bij de verdere uitwerking van maatregelen is nadrukkelijk aandacht voor de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht.

De gezonde keuze makkelijker maken kan de rijksoverheid niet alleen, we hebben gemeenten, provincies, partners en andere partijen nodig. Voor elke omgeving waar opgroeiende kinderen mee te maken krijgen gaan we met deze partners en partijen aan de slag met het maken van concrete afspraken over acties waarmee we resultaat kunnen boeken. We houden hierbij rekening met ieders verantwoordelijkheid en rol. Kennis vanuit de wetenschap helpt ons bij deze omgevingsaanpak in de vorm van een adviesraad, zodat we echt stappen vooruit zetten en doen wat werkt. Als Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport bewaak ik de voortgang van deze acties en zit ik het landelijk overleg voor. De preventiestrategie is niet in steen gebeiteld, maar een levend document waarin we aanscherpen en bijsturen. Met de verbreding van de ambities van het NPA stappen we ook af van de huidige thematafels voor roken en voeding/overgewicht en stappen we over op het landelijk overleg. De thematafel problematisch alcoholgebruik was al eerder gestopt.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
V.P.G. Karremans